

زنان در شهر

مجموعه یادداشت‌ها

با پیشگفتاری از دکتر عباس آخوندی

نویسنده:

زهره نژادبهرام

مجموعه یادداشت‌هایی که در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱
در روزنامه «اعتماد» به صورت هفتگی چاپ شد

انتشارات مشق شب

بهار ۱۴۰۲

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
زنان -- ایران -- وضع اجتماعی
Women -- Iran -- Social conditions
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نژادبهرام، زهرا، ۱۳۴۲ - با پیشگفتاری از دکتر عباس آخوندی
زنان در شهر: مجموعه یادداشت‌ها ... / نویسنده زهرا نژادبهرام.
تهران: مشق شب، ۱۴۰۲.
۱۹۵ ص.
۹۳-۹-۸۹۲۰-۶۰۰-۹۷۸: ۵۸۰۰۰ ریال
فیبا
زنان -- ایران -- وضع اجتماعی
Women -- Iran -- Social conditions
HQ۱۷۳۵/۲:
۳۰۳/۴۲۰۹۵۵:
۹۲۰۳۷۴۷: ۹۲۰۳۷۴۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

www.ketab.ir

ناشر: انتشارات مشق شب
نام کتاب: زنان در شهر
نویسنده: زهرا نژادبهرام
صفحه‌آرایی و طراحی جلد: سارا مقدم
شمارگان: ۶۵ نسخه
نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲/ تهران
شابک: ۹۳-۹-۸۹۲۰-۶۰۰-۹۷۸
قیمت: ۶۸,۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ و مخصوص ناشر می‌باشد.

نشانی: تهران، خیابان انقلاب، خیابان قدس، ساختمان آنا تول فرانس (شماره ۳)
واحد ۱۱، طبقه سوم تلفن: ۱۷-۶۶۹۶۲۵۱۶-۰۲۱ نمابر: ۰۲۱-۶۶۴۸۸۸۲۰

در شبکه‌های اجتماعی با ما در ارتباط باشید: ۰۹۱۲۸۹۸۶۵۳۴

www.mashgheshab.com mashgheshab84@yahoo.com

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۸
زنان و مشارکت محلی فرصتی برای بازگشت حس تعلق به شهر و سرزندگی شهری ...	۲۰
کالسکه‌ها در دست زنان شهر	۲۳
زنان و شهر دانش (ماه مهر مبارک باد)	۲۵
زنان، شهر و مراکز بهداشتی و درمانی	۲۷
زنان دارای معلولیت و شهری که ناتوان است	۲۹
زنان فرصت کم نظیر در بهداشت محیط شهری هستند	۳۱
زنان و حصار کشی پارک‌های شهر	۳۴
زنان مبلمان شهری را با خود همراه نمی‌بینند	۳۷
زنان؛ مترو وسیله امن حمل و نقل و فرصتی برای اشتغال	۴۰
زنان شهر و صلح اجتماعی	۴۲
فضاهای عمومی و اشتغال زنان رویکردی که باید جدی گرفت	۴۴
زنان و بافت‌های فرسوده شهری	۴۸
زنان در حاشیه شهرها (لزوم توجه به حاشیه نشینی زنان)	۵۱
پاتوق‌های شهری بستری برای زیست مشترک باشهر	۵۴
تصویر زنان بر تارک ، شهر برای همه	۵۶
تاکسی؛ وجه اجتناب‌ناپذیر زندگی زنان شهری	۵۸
جایگاه زنان در عرصه نهادهای شهری	۶۰
چالش‌های شهری برای دختران	۶۲
زنان و آموزش، بستری که طالبان با آن سر جنگ دارند	۶۵
زنان شهر و روز بازارهایی که می‌تواند فرصت‌های اشتغال باشد	۶۷

پیشگفتار

شهر، شهروندی و جنسیت

تغییر در سبک زندگی و گیتیان‌شدن حضور زنان در زندگی اجتماعی بر تمام جامعه‌های بشری در هفت اقلیم سایه افکنده و آنان را واداشته‌است که نهادهای ارتباطات انسانی را مورد بازخوانی قرار دهند.

بسته به آن که بر فراز کدام سکو ایستاده باشیم می‌توانیم نگاره‌ها و چشم‌اندازهای گونه‌گونی از تغییر را ببینیم و یا انتظار بکشیم. فعلاً فرصت شهر دوستدار زندگی زنانه و خانواده با شهر در قلمرو سلطه مردان کاملاً متفاوت است. شهری که برای زنان حق دسترسی و حاکمیت پذیرا باشد، با شهر در حکمروایی مردان دوگونه شهر است. حسن و درمفقت ذهنی زنان از شهری که به احساس روحی و روانی و یا حقوق شهروندی آنان و یا به مفهوم آدایش، رفاه و زیبایی از منظر زنان احترام می‌گذارد با شهر مردان دو دنیای متفاوت است. از این رو است که مفهوم عدالت در اخلاقی‌ترین وجه خود جامعه را وامی‌دارد که با توجه به حق حیات انسانی زنان و خودآگاهی آنان به هستی و حقوق خود، ساختار کالبدی و اجتماعی شهر مورد بازخوانی قرار گیرد، به تغییرات نهادی تن داده شود و راه برای نقش‌آفرینی آنان هموار گردد.

در سال‌های پیش از ۱۹۸۰م همین نگاه و کنش مزورانه در ارتباط با جامعه زنان در بسیاری از کشورها سبب حرکت‌های اجتماعی زنان شد. رشد آگاهی زنان به هویت تنانه و انسانی خود موجب شد که از سال ۲۰۰۰ به این سو، خواسته زنان از جستجوی موقعیتی باکرامت در جامعه، به مفهوم «برابری جنسیتی» ارتقا پیدا کرد. و در ادامه، به‌عنوان یکی از محورهای اصلی و اهداف هفده گانه توسعه پایدار ملتها درآید و سازمان ملل آن را به رسمیت بشناسد.

از این‌رو، توجه به موضوع جنسیت و میزان برخورداری زنان از حقوق و مزیت‌های برابر درمقایسه با مردان یکی از ملاک‌های ارزیابی سطح توسعه انسانی جامعه‌ها به‌شمار آید. این رویکرد سبب

شد که مفهوم شهروندی و پیامدهای آن مورد بازاندیشی قرار گیرد. چرا، که اینک برقراری تعادل اجتماعی و رعایت اخلاق شهروندی با دو حدّ خواسته و موقعیت زنان نیز تنظیم گردد. موقعیت جدید در وضعیتی کاملاً متفاوت با وضعیت پیشین است که تابع مطلوبیت شهری را تنها بر اساس خواسته و حقوق مردان، با فرض حاکمیت دموکراسی شهری بیشینه می‌کرد. اینک مطلوبیت شهری باید از دو متغیر شرایط مطلوب عینی و ذهنی شهری زنان و مردان تبعیت کند. لذا، شناخت مرزهای اجتماعی، حوزه‌های تعارض و مدیریت تعارض به روش عادلانه و اخلاقی تبدیل به چالش‌های ساختاری و نهادی جامعه‌های انسانی از جمله ایران شده‌است.

در این بستر، مفهوم شهروندی و حقوق برخاسته از آن جایگاه و نقش راهبردی می‌یابد. شهروندی تنها مفهوم اجتماعی است که از طبقه، دین، آیین، جنسیت، لایه و موقعیت اقتصادی و اجتماعی فراتر می‌رود و شهروندان را به عنوان اعضای هم‌حق و تمام عیار جامعه برابر می‌سازد. در این چارچوب، حقوق طبیعی برابر بنیان ارتباطات اجتماعی را شکل می‌دهد. پُر واضح است که نتیجهٔ بیرونی و نهایی این برابری بستگی به ظرفیت و توانایی آدمیان، موقعیت اقتصادی و اجتماعی آنان و نیز تابعی از نظام‌های سیاسی و شایستگی‌ها و یا میراث‌شان است. لیکن برابری شهروندی بر ساختهٔ یک ساختار سیاسی و حقوقی است که متضمن همبستگی اجتماعی آحاد مردمی است که در یک نظام سیاسی زندگی می‌کنند. به اعمال قدرت در جامعه مشروعیت می‌بخشد.

در این نوشتار سه گانهٔ شهر، شهروندی و جنسیت در ایران از دو منظر بنیادین مورد توجه قرار می‌گیرد که در ارتباط و گفت‌وگو با یک‌دیگر جویای چارچوبی معنادار برای سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی در این زمینه است.

منظر نخست، ضرورت بازخوانی نحوهٔ ورود تجدد و مدرنیته به ایران است. مروری بر روند توسعه در دورهٔ معاصر، به‌روشنی نشان می‌دهد که نحوهٔ ورود مدرنیته به ایران فن‌سالارانه بوده و کمتر به لایه‌های نهادی، حقوق طبیعی ایرانیان و در نهایت شهروندان هم‌حق اعم از زن و مرد توجه شده‌است. غلبهٔ نگاه فن‌سالارانه بر نگاه اجتماعی به مدرنیته و هم‌چنین، بی‌توجهی به بنیادهای تمدنی و فرهنگی ایرانیان از یک سو، تعارض‌های ساختاری را از همان آغاز در ارتباط جامعه و حکومت سبب شده و از سوی دیگر، مفهوم حقوق شهروندی را به عقب رانده‌است. در چنین بستری، قابل تصور است که مفهوم حقوق زنان امری حاشیه‌ای محسوب و مسئله زنان نیز به موضوعی در حد آزادی پوشش و حضور اجتماعی نمادین فروکاسته می‌شده‌است.

نمودهای این فن‌سالاری شتاب‌زده آشکارا در تمام عرصه‌های توسعهٔ فنی جدید مشهود است.